

Pilkkipiisami

Kirjoittanut: Harri Matikainen

Saappaita, peltipurkkeja, autonrenkaita ja muovipusseja saadaan ongella vähän väliä, mutta kukapa on saanut pilkillä piisamin.

En minä ainakaan, kyllä pilkkisaaliit ovat pysähtyneet pahimmillaankin teepussiin mutta kaverini Hannu on pilkkinyt piisamin, vieläpä elävän ja erittäin kiukkuisen yksilön. Ei piisamin pilkintä mitään täsmäongintaa ollut, pikemmin vahingosta oli kyse, mutta kun tuo vahinko kerran oli tullut niin kerrotaan pois, tai antaa pikemminkin Hannun kertoa, keväisen pilkkiretken erikoinen tapahtuma.

Liperissä Korjunsalmella on mahtavat haukipilkkipaikat ja monet hauet sieltä on isäukon ja velipojan kanssa vedetty. Kyllähän se tuo Harrikin mukana joskus kulki, enemmän silloin kun ei edellisiltana ollut menoja, kyllähän te tiedätte.

Kyseisenä piisamiaamuna olin kuitenkin velipojan kyydissä ja ukkeli istui etupenkillä tyytyväisenä pääsystä mukaan. Ainahan ukkeli kyllä mukaan pääsi, ei siitä ollut epäilystäkään, muuten vaan virnisteli siinä latukan jakkaralla.

Ei se niinkään haukia mutta isoja ahvenia ukkeli tahtoi päästä kiskomaan, Liperin vesiltä niitäkin löytyi, jos vain osasi asiansa. Ukkeli kyllä osasi ja monesti kalareissut painuivat kilpailuksi, kuka painavimman kalakassin päivän päätteeksi autolle kantaa.

Mutta siitä piisamista piti kertomani. Olimme ennen sian pierasua liikkeellä ja teeret kukertelivat rantapuissa kun astelimme joutokäyntiä autolta Tuomaalanlahdelle. Itse lahti on matala mutta erittäin kalaisa. Hauet, ahvenet ja särkikalat täyttävät kutuaikana laajan lahden ja mikäli jäät kestävät niin viimeisillä pilkkireissuilla painoa säkkiin sieltä saa helposti. Lahdenpohjukkaan emme nyt tahtoneet, pilkkipaikkamme sijaitsi tällä reissulla Siikasalmen ja Korjunsalmen välissä, syvänteen reunamilla. Aikaisemmilla reissuilla olimme saaneet komeita haukia sekä paistokarkeita ahvenia, joten yöpakkasen kovettamalla jäällä oiustimme suoraa päätä edellisviikolopun ottipaikoille.

Ukkeli painui suoraan ahvenrei'illeen, velipoika omalle taholle ja itse suunnistin suoraan syvänteeseen päälle. Siitä voisi saada ahventen lisäksi jytäkämmän hauen, kunhan aurinko hivenen nostaisi nokkaansa Kirkkolahden takaa.

Muutama reikä kannattaisi aukaista valmiiksi, olisi sitten helpompi liikkua reiältä toiselle jos kala alkaisi syödä. Kovat pakkaset olivat takanapäin ja parilla kairankierroksella syntyi entiseen pohjaan läpimentävä reikä. Puolenkymmentä ensi alkuun, katsotaan sitten mihin päin suunnistetaan. Mitään kiirettä jäältä pois ei olisi, koko lauantaipäivä oli, eväiden kera, päätetty olla pilkillä.

Päivästä saattaisi tulla lämmin, vielä kuitenkin aamukirpakka nipisteli hieman nenää ja pisti tehotipan liikkeelle nokasta. Mistähän tuotakin lientä riittää, aina ulkona ollessa on nokka vuotamassa. Ettei vaan alkaisi päästä asti tulla, ei ainakaan ole vielä keltaista.

Siinä samalla katselin ukkelin ja Karin onkimista kun etsin sopivaa pilkkiä siimanpäähän. Ei ainakaan kädet heilu kalan merkiksi mutta kyllä ne kelmit osaavat vetää siiman sillä tavalla jäälle ettei sitä kauemmas juuri erota. Saakoot mitä saakoot, laitan itselle tuon Rapalan ison tasurin, siihen iskee hauki ja paistoahven ankarasti, kun syönti alkaa.

Kari alkoi hötkyillä muutaman minuutin onkimisen jälkeen uusille paikoille, aina samanlainen meno päällä. Istuisi edes sen aikaa että kalat ehtisivät pilkin luokse. Omapahan on tyyliä ja siksi se yleensä häviää kisan, ei malta onkia reikää tarkemmin.

Siinä pilkittelin kaikessa rauhassa, kun ensimmäinen nyky tärisytti vapaa. Kävi nostamassa mutta ei saanut suuhunsa koukkua. Ahven varmaan nyppi ison tasurin alakoukkua, tuttua touhua menneeltä talvelta. Tarttui kuitenkin, mutta pieni pirri raitapaitainen, salmen asukki olet.

Pää on avattu, kyllähän noistakin patakukkotarpeet saadaan, jos ei parempia tule. Pilkki takaisin veteen ja samassa uusi täräys. Tämä onkin jo parempi, ihan hyväkokoinen. Pannulle pääsee ja taitaa olla johtopaikka, ei ainakaan kovin monta kalaa ukkelilla ja Karilla näytä olevan.

Jokunen ahven siinä pääsi pakkiin ja vaihtelin syönnin loputtua uusia reikiä tuijotettavaksi.

Kovin hentoista syönti oli, vaikka aamun hetket pitäisi olla ahvenensyönnin kannalta parhaita. Hauki sitten heräisi hieman myöhemmin.

Teeret lopettivat kukertamisen, kun aurinko näytti koko kehränsä, mutta sitten heräsivät varikset. Jos olisin saanut valita, niin ennemmin olisin teerten pulinaa kuunnellut kuin varisten kiistelyä jostain kakkakikkareesta, joka hevoselta on luiskahtanut kärrytien varteen. Koetin keskittyä onkimiseen, jätin räähkyjät oman onnensa nojaan. Jos jäänyt hevonnikkare on heidän mielestään kiistan paikka niin siitä vaan, en aio tulla osille.

Harvakseltaan ahvenet lisääntyivät pakissa, jokunen parempi aina väliin ja sitten taas pienemmät yrittivät saada ison tasurin koukkuja suuhunsa. Mietin jo, pitäisikö vaihtaa pienempää pilkkiä siimaan, saisi ainakin pussiin täytettä, mutta jatkoin kuitenkin onkimista alkuperäisellä valinnalla.

Olin ehtinyt puhkaista hyvästi toistakymmentä reikää, kun tulin keskimontun reunoille. Jääriitteen peittäminä näin muutamia kookkaita reikiä, olisiko joku käynyt ison kairan kanssa etsimässä kookkaampia haukia. Tässä voisi olla kunnan kalan paikka, äkkiä kantapäällä reikä auki ja pilkki veteen.

Eivät toiset nähneet, että löysin paikallisen onkijan käyttämän kohdan, hyvä niin, mitä sitä toisille samasta apajasta. Etsikööt omat reikänsä ja apajansa. Vettä jään alla oli somasti, tuommoiset reilut kolme metriä. Sopisi siinä isompikin hauki uimaan, ei kun Rapala töihin. Oikeastaan tuo kyseinen muikunvärinen, ysisenttinen tasuri oli sellainen luottopilkki. Yleensä aloitin onkimisen sillä ja monesti päivän sai päättää saman laitteen uittoon. Pilkki teki laajaa kierrosta jään alla ja houkutteli paikalle ahneita kaloja. Joskus enemmän, joskus vähemmän.

Ukkeli taasen onki isolla pystypilkillä, jossa oli reilunkokoinen värikoukku ja Kari se nyt vaihteli siimanpäähän vähän väliä houkuttimia, vähän samaan tahtiin kuin pilkkireikää. Kyllä se uistelumiehenä on kovan luokan kalamies, mutta pilkillä, voi onnetonta. Uisteluhan onkin kyllä koko ajan erikohdassa kalastamista, ehkä se sopiikin velipojalle paremmin.

Ajatukseni katkesi kädessä tuntuneeseen tiukkaan kiskaisuun. Vastaisku tömähti takaisin

vaistonvaraisesti ja sitten siimaa vietiin. "Hei hittolainen, nyt on iso kiinni". "On tosi hyväkokkoinen" möykkäsin ukkelille ja Karikin kuuli metelin, vaikka oli toisella puolella lahtea.

Kala kiskoi siimaa puolalta, joka vain räkimällä antoi muutaman sentin kerrallaan paksua lankaa pihalle. Ei pilkkikelojen jarrut mitään huippuja olleet, vaikka itse niitä kynsiä oli viilailtu tasaisemmiksi. "Tämä on ainakin viisikilloinen, isompikin, tulkee auttamaan, tuo Kari koukku äkkiä tänne". Rauhallisesti lähti velimies kulkemaan reikäni kohti, mutta kun näki, että tosi on kyseessä, niin johan liikettä kinttuihin löytyi, vaikkei mikään urheilumies ollutkaan. Ukkeli käppäili hissukseen lähemmäksi ja kysyi jäikö pilkki pohjaan. "Paskat mihinkään pohjaan, siimanpäässä on iso hauki, ainakin kuuskilloinen". Siinä vanhempikin mies virkistyi ja kohta avantoni äärellä oli kaksi miestä neuvomassa. "Pie tiukalla, anna löysiä, uita rauhassa, vejä reikään". Mitenkähän samalla aikaa voi pitää tiukalla ja antaa löysiä mietin, kunnes mietteet katkaisi tiukka syöksy. "Elä piästä, väsytä, vejä, anna siimaa", ohjeita sateli, mutta kuulinko niitä edes. En ehkä kuullut tai kuunnellut, jotain tuon tyylistä kahden apurin suusta kuitenkin yleensä tulee, jos joku väsyttää isompaa kalaa.

"Kahtokeepas, kun vapa on luokilla, on ainakin seittämän killoa, on iso".

Muistelen jotenkin tunteneeni erikoista ylpeyttä, ottipas minun pilkkiin tuo isomus. Saavat kyllä kuulla tästä, jos vain pysyisi nyt kiinni jäälle asti. Siitä tulikin varsinainen pelon aihe. Jos ei kestäkään koukku suussa kiinni. Entäs jos puree siiman poikki. Voi vietävä, miten tässä nyt näin kävi. Enhän minä sitä kuitenkaan saa, ei sovi varmaan edes reiästäkään.

Kari yritti jo koukkaa tunkea avantoon mutta kielsin, sohi vielä siiman poikki. Pikku hiljaa sain kalan nousemaan ylöspäin, taitaa sittenkin antautua. Tiukalla soi siima, ehkä vähän liiankin tiukalla, mutta periksi ei anneta. Kun on näin pitkään pysynyt kiinni, niin kestää kyllä loppuun asti. Samalla tiukkasin vetoa koko ajan ja kala todellakin antoi periksi. Hitaasti sain kiskottua sen avannon alapuolelle, mutta tiukaksi meni, noinkohan mahtuu sittenkään reikään.

Vastus oli kova, mutta koko ajan kala nousi ylöspäin. Ensin kohosi vesi avannossa ja kohta reiästä pullahti valtava otus jäälle. "Karvahattu", räikäisi ukkeli, kun musta möykky lensi jäälle. Samassa kun otus mätkähti jään pintaan, sai se jalat alleen. Hölmistyneenä

katsoimme, kun karvahattu lähti pinkomaan rantaa kohti ja sitten singahti siima suoraksi ja vapa perässä, kolina vaan jäältä kuului. Kari heräsi ensimmäisenä ja syöksyi otuksen perään. Karvahattu pysähtyi ja ryhtyi näyttämään hampaitaan perässä juoksijalle. Taas pieni spurtti ja sama näytelmä. Vihdoin Kari sai otuksen kiinni ja naseva isku nostokoukun varrella päätti pakomatkan.

Vielä oli tunnistustehtävä edessä, minkä vuoksi hauki oli pukeutunut turkkiin ja hankkinut pitkän siimahännän ja neljä jalkaa alleen. "Se on piisami", kuului takaani ja säpsähdin uutta ääntä. "Olen vuosikausia pitänyt piisaminpyytöjä näillä rannoilla, mutta ensi kerran näin, kuinka piisami väsytetään pilkkivavalla".

Tarkemmin kun katsoin, niin kyllähän se piisamilta todella näyttikin. Rapala oli edelleen kiinni tiukasti takajalassa, ei siis ihme että siimat soi.

Entäs jos siima ei olisikaan kestänyt. Elämäni hauki olisi karannut, kukapa nyt uskoisi että piisami kiskoisi siimanpäässä, päätti Hannu kertomuksensa.

Niinpä hyvät lukijat. En meinannut itsekään uskoa, kun Hannu kertoi ensimmäisen kerran tapahtumasta, josta nyt on jo kulunut yli neljännesvuosisata. Kun kuitenkin paikalla oli useampi todistaja, niin uskottava oli ja eräänä talvi-iltana päätin muistella tarinan kirjan kansien sisään. Tuo piisami päätyi loppujen lopuksi piisaminpyytäjän reppuun ja kolme pilkkimiestä kokosi kampeet jäältä ja asteli autolle. Yhdelle pilkkipäivälle oli tapahtumia riittävästi, joutaisi vaikka saunan lämmitykseen.

Pilkkipiisami, lajissaan ensimmäinen aivan kuten tämä kirjakin, jonka nimikkotarinariksi erikoinen pilkkikertomus pääsi.